

Jerome Mertens, hoofd der school te Grathem en Kelpen

1 jan 1898 Overgenomen uit het artikel van het dagblad voor noord-limburg van zaterdag 4 februari 1978 onder de titel "De 'Grathemse fiets' herleeft":

5 Op het gebied van techniek en de leer van voortbeweging en krachtoverbrenging behoorde het Grathemse schoolhoofd ongetwijfeld tot een van de weinige pioniers, die Limburg op dit terrein heeft voortgebracht. Vanaf zijn jeugd was Jérôme gefascineerd door alles wat te maken had met mobiliteit. Van zijn eerste onderwijzerssalaris kocht hij in 1898 een fiets. Dat kwam hem op een uitschrobbering te staan van de toenmalige
10 pastoor van het Roggelse Heibloem, waar Mertens voor de klas stond. "Een "meester" hoorde niet te fietsen, dat paste niet bij iemand met een dergelijke functie", zo voer de pastoor tegen hem uit..."

3 nov 1905 **INGEZONDEN.**

15 Weert, 3 November 1905.

De ondergeteekenden, onderwijzers aan de R. Normalessen te Weert, verklaren:

1. dat zij genoegzame vrijheid van handelen bij hun onderwijs genieten;
  2. dat door den Directeur nooit aanmerkingen gemaakt zijn in of over hunne lessen ten aanhoore der leerlingen;
  - 20 3. dat de Directeur zich nimmer op minder aangename wijze in hunne lessen mengt;
  4. dat zij steeds de noodige leermiddelen ontvangen;
  5. dat hun nooit iets is geweigerd, dat zij volgens het leerplan moeten hebben;
  6. dat de rooster hunner lesuren nooit is gewijzigd met het oogmerk om hen te plagen;
  7. dat er nooit een schikking is gemaakt, die wel met de leerlingen werd geregeld,
25 doch waarvan zij opzettelijk onkundig werden gelaten;
  8. dat zij nooit hebben ondervonden of zelfs maar gedacht, dat hun leermiddelen werden geweigerd, opdat de Directeur optische instrumenten zou kunnen koopen;
  9. dat hun nooit de gelegenheid onthouden is, om in het belang der Rijks
Normalessen in het algemeen of voor hunne lessen in het bijzonder hunne meening
30 vrijuit te zeggen;
  10. dat met die meening rekening gehouden wordt bij de samenstelling van het leerplan, evenals bij alle ander dingen, die van invloed op hunne lessen zijn.
- P. J. H. DRIESENS.
J. ELSTRODT.
35 R. J. H. VAN DEN EIJDEN.
M. GIELEN.
JOH. VAN HEUVEN.
JÉRÔME MERTENS.
H. G. M. STEEGMANS.
40 J. F. H. STROUX.
C. C. H. BEELEN LAMERICHS.
H. D. VAN DER MAAS.

2 nov 1906 **Wat iemand, die bevoegd is, over het Simplex Motorrijwiel zegt:**

45 WelEdel Geb. Heer!

Mijn Simplex-Motorrijwiel is nu juist een ½ jaar gebruikt en in dien tijd heb ik er ruim 14000 K.M. op afgelegd. Er waren dagmarschen bij van over de 500 K.M. Het doet mij genoegen, dat de motor zich steeds zoo kordaat gehouden heeft. Pannes heeft hij niet gekend. Wat het rijwielgedeelte betreft, dit is eveneens volkomen bestand tegen
50 het ruwste gebruik. Ik ben verscheidene keeren aardig met de Simplex gebuiteld, doch verbuiging van vork of frame, kwamen niet voor. Enkel de pedalen en de lantaarns moesten het ontgelden. Mij dunkt dat Uw motor bij uitstek geschikt is voor hem, die er dagelijks gebruik van moet maken.

Hij slaat onmiddellijk aan, ontwikkelt voor alle omstandigheden hier te lande ruim
55 voldoende kracht, is zuinig met benzine, banden, riemen en olie, is licht en handig, en last not least, betrouwbaar. Ik heb in dezen zomer veel genoegen van den motor gehad en zag nog de vorige weken op reis in Holland, dat het Simplex motorrijwiel daar druk gebruikt wordt.

GRATHEM, 18 Oct. '06. Hoogachtend, (get.) JÉRÔME MERTENS.

60

30 mrt 1907 **Weert.** - Van de Rijksnormalessen alhier zullen zich op 3 April a.s. vier kweekelingen onderwerpen aan het examen voor onderwijzer (schriftelijke gedeelte) n.l. J. Mertens Grathem, T. J. Kruijmel Budel, P. J. v. d- Schoor, Leveroy en J. H. H. Houben, Wessem.

65

- 1 apr 1911 Jerome Mertens ontwikkelt de verende voorvork voor de motorfiets. Deze wordt in het voorjaar van 1911 toegepast in de motorfiets van vader en gebroeders Fonck uit Venray, genaamd de Vulkaan. Jerome Mertens is ook de eerste motorjournalist van Nederland. Hierover zijn meerdere artikelen verschenen, o.a. in het blad Motor.
- 70 3 aug 1911 **Onderwijs. Examens Fransch l. o.**
's GRAVENHAGE, 2 Aug. Geslaagd de heeren H. H. Driessen en K. H. Mertens, beiden te Grathem.
- 75 6 feb 1914 **Technisch Bijblad van de Kampioen**
Ziehier het nieuwe hoofd van ons Technisch Bijblad.
Met dit nummer is een nieuw tijdperk voor ons Technisch Bijblad ingetreded, moge het een tijdperk zijn van grooten bloei.
In de laatste jaren bleek het hoe langer hoe moeilijker het blad te doen zijn het
80 werk van één man; hoewel zorg en toewijding de heer Steinbuch ook gaf aan dezen arbeid, - waarvoor wij hem onzen warmen dank brengen, - de zich steeds krachtiger ontwikkelende techniek eischte gaandeweg meer.
Toen dan ook de heer Steinbuch ons in kennis stelde met zijn voornemen, om de redactie van het blad neer te leggen, in verband met zijn toenemende werkzaamheden op
85 ander gebied, heeft het Dag. Bestuur deze gelegenheid aangegrepen om over te gaan tot een reorganisatie.
Wij mochten er in slagen den heer Henri Meyer bereid te vinden om, onder onze hoofdleiding, het redacteurschap van het Technisch Bijblad op zich te nemen, en de heeren J. M. Kleiboer, N. J. Kollwijjn, Jerome Mertens, J. Schiere en Henri Wijnmalen
90 om op te treden als vaste medewerkers.
Vol vertrouwen gaan wij met dezen staf de toekomst in, allen zullen er hun beste krachten aan wijden; er zal voor gezorgd worden, dat de abonné's het blad zullen ontvangen tegelijk met de eerste verzending der "Kampioen"; er zal naar gestreefd worden aan de billijke wenschen van onze lezers zooveel mogelijk tegemoet te komen.
95 De behandeling der Vragenbus in "De Kampioen" zal geen verandering ondergaan, doch wij stellen ons voor, bij tijd en wijle, in het technisch Bijblad dieper in te doen gaan op kwesties, die in de Vragenbus slechts in zeer korte trekken kunnen worden aangegeven. Er zal zich aldus een hechtere band vormen tusschen het hoofd- en het bijblad.
100 Moge het blijken, dat het Dag. Bestuur goed gezien heeft, in dezen zin de moeilijkheden, die zich voordeden, op te lossen en het aantal belangstellenden in de moderne techniek, zoover zij ligt op ons terrein, die zich abonneeren op het Technisch Bijblad, voortdurend toeneemt; dit zal de grootste voldoening zijn van onzen arbeid.
105 De heer Heni Meyer zal daarenboven aan de "Kampioen" zelve verbonden blijven als vaste medewerker; geregeld zullen zijn boeiende hoofdartikelen, die terecht een zoo groote aantrekkelijkheid bezitten voor onze lezers, in het blad verschijnen.
Naast ons doel het orgaan van den A. N. W. B. steeds te doen zijn een wakkere kampioen voor de belangen van den Bond, hebben wij getracht de lezenswaardigheid van
110 het blad gelijken tred te laten houden met de snelle uitbreiding, die het toerisme in de laatste tiental jaren heeft ondergaan, opdat iedere toerist, hetzij hij te land of te water of door de lucht gaat, te voet of te paard, per auto, per fiets of motorrijwiel, in ons land zijn gading kan vinden. En ook aan hen, die slechts het toerisme beoefenen in spoortrein of stoomboot, zijn onze goede zorgen gewijd.
115 De A. N. W. B., de Toeristenbond voor Nederland, is geen club, welker arbeid in engen kring te zoeken is, het is een vereeniging, werkzaam op het schier onbegrensde terrein dat het toerwezen omvat; daarvan zij het orgaan de afspiegeling!
W. J. LUGARD, Voorzitter der Redactie.
- 120 18 mrt 1914 **M o t o r w i e l r i j d e n.** Te Roermond is gisteren een vergadering gehouden van 35 motorwielrijders uit verschillende plaatsen van Limburg en Noord-Brabant. Na breedvoerige bespreking werd opgericht een Zuid-Nederlandsche Motorwielrijdersbond. Tot voorzitter werd gekozen de heer J. Mertens, Grathem.
- 125 20 mrt 1914 **Een Zuid-Nederlandsche Motorwielrijdersvereniging.**
J.l. Zondag (15 Maart) werd in hotel "Victoria" te Roermond, een vergadering gehouden van belangstellende motorrijders uit Limburg en Brabant, om tot de oprichting te
geraken van een Zuid-Nederlandsche motorwielrijdersvereniging.
De vergadering werd geopend door den heer Jerome Mertens, van Grathem. Hij heette als
130 voorzitter van het comité, dat de vergadering uitgeschreven had, de aanwezige heeren welkom en kon tot zijn genoegen constateeren, dat - ondanks het zeer slechte weder -

- 135 een 35-tal "all-weather" motorrijders aanwezig waren. Nadat het doel der club in grove trekken uiteengezet was, werd door verschillende heeren met veel waardering gesproken over den A. N. W. B., waarna dan ook in principe besloten werd om het lidmaatschap A. N. W. B. voor de leden verplichtend te stellen.
- 140 Daarna werd door verschillende heeren over de te heffen contributie het woord gevoerd. Na een langdurige discussie was men het roerend eens, dat een contributie van f7.50, zooals geheven wordt door de N. M. V., te hoog is, en werd deze dan ook bepaald op een maximum van f3.-. Dit punt zal echter nog in een te houden bestuursvergadering aan de orde komen, met het ook op het definitief aansluiten aan den A. N. W. B. en het nemen van "De Kampioen" als officieel cluborgaan. Vervolgens werd een voorloopig bestuur gekozen, bestaande uit de volgende heeren (niet-handelaars):
- 145 Mr. J. Alingh Prins, Roermond, voorzitter; Jerome Mertens, Grathem, vice-voorzitter; J. Stighels, Roermond, commissaris; W. J. A. Zuidwijk, Venlo, penningmeester; W. F. Peijnenburg, Geldrop, secretaris.
- Aan deze heeren werd in het bijzonder opgedragen het maken van statuten en reglement en de voorbereiding van de volgende algemeene vergadering, welke zal gehouden worden te Eindhoven op 29 Maart a.s.
- 150 Verder werd besloten aan de Redactie van "De Kampioen" te verzoeken om eenige ruimte af te staan in de rubriek "Nieuws der Vereenigingen", waarna de vergadering door den heer Mertens met een woord van dank werd gesloten.
- Belangstellende motorwielrijders uit Limburg en Brabant kunnen zich schriftelijk bij den secretaris aanmelden.
- 155 6 jun 1914 **Grathem.** Dinsdag jl. was het feest in ons dorp, bij gelegenheid van de installatie van onzen nieuwen Pastoor, den zeereerw. heer van ter Velden. Aan de grens der gemeente werd Z.Ew. afgehaald door een zestigtal wielrijders, die allen met een zeer mooi versierde fiets onzen herder brachten tot aan de kom van het dorp. Daar werd Z.Eerw. verwelkomd door het hoofd der school, den heer Mertens. Het fanfaregezelschap, dat even als altijd trouw op zijn post was, zette een flinken marsch in, en nu trok men onder de welluidende tonen der muziek door de prachtige met eerebogen versierde straat het dorp in.
- 160 Vervolgens werd Z.Eerw. toegesproken door den heer Schreurs, burgemeester, door den ontvanger van het Kerkbestuur, en verder aan de kerk door den weleerw. heer Aloffs, kapelaan, en werd hem onder het opzeggen van een toepasselijke gedichtje door een bruidje de sleutel overhandigd.
- 165 Daarna begaf men zich naar voor deze gelegenheid zeer smaakvol versierde kerk. Nadat de kerkelijke plechtigheden geëindigd waren, werd tegen den avond door het fanfaregezelschap aan den nieuwen Pastoor een serenade gebracht en hem een "lang zal hij leven" toegeroepen.
- 170 16 jul 1915 **Technisch bijblad van de KAMPIOEN**
Redacteur Henri Meyer
- 175 Vaste medewerkers: J.M. Kleiboer, N.J. Kolléwijn, Jérôme Mertens, J. Schriere, Henri Wijnmalen.
Alle stukken voor de redactie bestemd, moeten worden geadresseerd aan den voorzitter der redactie: W.J. Lugard te Twello. Lid v.h. Dag. Bestuur.
- 180 23 jan 1918 De volgende wijzigingen zijn gebracht in de aanwijzing van tusschenpersonen ingevolge de Invaliditeitswet: Rentedistrict Venlo (2), gemeente Grathem, op verzoek ingetrokken de aanwijzing van A.J. Mertens, te Kelpen (gem. Grathem), aangewezen K. H. Mertens, hoofd eener school te Grathem.
- 185 10 apr 1919 Jerome Mertens koopt het huis van R.H. Rutten: ontvangen van den heer K. H. Mertens, hoofd der school te Grathem, de som van een honderd acht en tachtig guldens 50 cent tot voldoening der kosten, vallende op de akte van overdracht van het huis erf en tuin te Grathem gekocht van den heer R. H. Rutten en op de voorbehouden hypotheek, op heden van ondergeteekende verleden.
- 190 f 188.50 Je van Boven
- 15 apr 1919 De volgende wijzigingen zijn gebracht in de aanwijzing van tusschenpersonen ingevolge de Invaliditeitswet:
- 195 Rentedistrict Venlo (2), gemeente Grathem, aangewezen K. H. Mertens, hoofd eener school te Grathem.

1 sep 1923 Jerome Mertens: uitgebreid artikel in het Centrum "Motorrijden en slippen" [het artikel staat in Auto-leven]

200

19 okt 1924 **De Hollandsche Molen.** [...] "Ik ken dorpen in Limburg, zooals Baarlo en Gratem", zoo schrijft hij, "waar men met wind- of waterkracht behalve graan te malen ook nog goedkope electriciteit ontwikkelt voor de verlichting van het dorp. Dit is een dubbel voordeel: de molenaar heeft meer bestaanszekerheid en de dorpelingen hebben goedkoop licht. Een Stockport Zuiggasmotor van de Fa. Kiderlen en Co., A'dam, die gemakkelijk te bedienen en bedrijfszeker is, kan bij langdurige windstilte de windkracht vervangen".

205

8 sep 1927 **GRATHEN. INSTALLATIE Z.E. HEER PASTOOR.**

210

Zondag had alhier de installatie plaats van den nieuwbenoemden herder, den zeereerw. heer Bemelmans. Om 3 uur werd Z.E. aan de pastorie afgehaald door bruidjes, schoolkinderen, harmonie enz. Hier werd hem door den jongenheer Theunissen onder een passend gedicht de herderschop aangeboden, terwijl het dochttertje van den heer Mertens Z.E. een bouquet overhandigde.

215

De nieuwe pastoor sprak hierna een woord van dank. Vervolgens werd onder de welluidende tonen der harmonie door de met vlaggen en vlaggetjes rijk versierde straten naar de kerk getrokken, welke voor deze gelegenheid zeer feestelijk was uitgedost.

220

Op dezen rondgang werd Z.Eerw. alsnog toegesproken door den heer J. Hermans, die namens het kerkbestuur en door burgemeester van den Broek, die namens de gemeente Z.Eerw. van harte welkom heetten. Hierna werd door den heer Sniekers nog een driewerf "Lang leve onze nieuwe pastoor" ingezet.

225

Z.Eerw. dankte hierna de sprekers in goed gekozen bewoordingen voor de verwelkomende woorden tot hem gericht. Aan den ingang der kerk werd Z.Eerw. door den weleerw. heer Frissen, kapelaan, onder een passende toespraak de sleutel der kerk overhandigd. Ook hier sprak Z.Eerw. een woord van dank.

230

Vervolgens had in de kerk door den Hoogeerw. heer Deken Haenen, uit Weert, de installatie plaats. Door de harmonie werd 's avonds den nieuwbenoemden herder nog een serenade gebracht.

17 jun 1929 **VEREENIGDE LIMB. BURGERWACHTEN. Kring "Limb. Midden-West."**

235

De burgerwachten, aangesloten bij den nieuwen kring "Midden-West" der Limburgsche burgerwachten, vergaderden Vrijdagavond in café Janssen te Baexem. Vertegenwoordigd waren de burgerwachten Baexem, Beegden, Haelen, Nederweert, Roggel, Heijthuizen, Stramproy, Grathem, Hunsel, Neer en Weert. de vergadering werd geleid door majoor van Nijnatten.

240

Hij wees er op, dat er maar weinig leven meer zat in de kringen "Horn en Thorn" en "Weert en omgeving." Daarom deze reorganisatie en inlijving in den kring "Midden West." Deze telt 1158 gewapende leden. Voor een kringwedstrijd wordt van rijkswege een subsidie toegekend van f 175.

245

Majoor van Nijnatten bracht hulde aan den voorzitter van den ouden kring Horn en Thorn, burgemeester Aquarius, Haelen en den kringvoorzitter van Weert, burgemeester Kolkman. Het voorzitterschap van den nieuwen kring werd na een gemoedelijke bespreking aangeboden aan den edelachtb. heer H. Vennekens, burgemeester van Neer, die om zijn vroegere verdiensten voor de burgerwachten reeds eerder begiftigd werd met het kruis van verdienste. Tot secretaris-penningmeester werd gekozen de heer Janssen, commandant der afd. Baexem.

250

Als voorzitter der wedstrijdcommissie werd benoemd de heer J. L. Cremers, Stramproy, en de heer Tillemans, Weert, als secretaris.

Uit de aanwezige vertegenwoordigers werden verder als leden der wedstrijdcommissie aangewezen, uit Nederweert van Eyck; Beegden Lamb. Brouns; Baexem P. Hermans; Grathem Mertens; Haelen Beurskens; Neer Geelen; Heijthuizen Vossen; Roggel Wagemans.

255

Van de niet- vertegenwoordigde burgerwachten zullen de commandanten worden aangezocht.

260

24 mrt 1930 **"AUTO-LEVEN"**. Jerome Mertens houdt een nabeschouwing over de tentoonstelling. Hij vindt het verkeerd, dat onmiddellijk bij de opening, of reeds er voor, de verslaggevers naar binnen dringen en overall haastig rond moeten speuren, ncteeren, en daarna schrijven, welke hun indrukken zijn. Beter ware het, indien alles rustiger kon plaats hebben. Hij heeft het rustiger kunnen doen en vestigt nu nog eens in een geillustreerd artikel op de vooruitgang, die hij constateerde. [...]

- 26 sep 1930 **GRATHEM. BURGERWACHT.**
265 Op Dinsdagavond den 23 dezer, werd alhier in de zaal Wertz, een vergadering gehouden door de leden van de Burgerwacht, [...]
Wegens het bedanken van den vorigen Commandant, den Heer Mertens, werd door den heer Burgemeester geïnstalleerd als commandant de heer A. J. van Eijk te Grathem.
- 270 29 sep 1934 foto, het onderschrift **DRIE VERSNELLINGEN OP EEN RIJWIEL.**
Door de Adler-fabrieken is een nieuw rijwiel in den handel gebracht met drie versnellingen. Dit is niets nieuws, eenigen tijd geleden zagen we een rijwiel van den heer Mertens jr. uit Grathem dat eveneens van drie versnellingen voorzien is.
- 275 16 mrt 1935 **DOUANekaARTEN VOOR BELGIË.**
Zooals onze lezers zullen weten, mogen de rijwieldouanekaarten voor België, welke vroeger in tal van grensplaatsen verkrijgbaar waren, daar, op grond van nieuwe voorschriften der Belgische regeering, niet meer verkocht worden.
280 De A.N.W.B., Toeristenbond voor Nederland, heeft thans de gelegenheid opengesteld, dat men bij genoemden Bond voor slechts f 0.40 (+ f 0.06 porto, indien de kaart moet worden teruggezonden), zulk een, voor het geheele jaar 1935 geldige douanekaart kan verkrijgen, zonder de contributie als gewoon lid van den Bond te betalen.
De heer Jérôme Mertens te Grathem deelt mede, dat bij hem gratis formulieren zijn te krijgen, welke moeten worden ingevuld om een douanekaart voor België te ontvangen.
285 Onze lezers behoeven dus, als zij tijdig zulk een kaart bij den A.N.W.B. aanvragen, geen last te ondervinden van de nieuwe Belgische voorschriften.
- 31 okt 1936 **GRATHEM. COMITE.**
In verband met het a.s. huwelijk van H. K. H. Prinses Juliana met Z. K. H. Prins Bernhard von Lippe-Biesterfeld, is alhier een plaatselijk comité opgericht, dat zich tot taak heeft gesteld gelden in te zamelen en over te dragen aan het Provinciaal Comité voor den aankoop van een huwelijksgeschenk voor de vorstelijke personen. In dit plaatselijk comité hebben zitting de navolgende heeren: W. P. H. M. v. d. Broek, burgemeester; P. J. Kuppens en Winkelmolen, wethouders, verder nog de heeren Symkens
295 raadslid en K. H. Mertens, hoofdonderwijzer.
- 16 jun 1937 **GRATHEM. JAARVERGADERING BOERENLEENBANK.**
Alhier had de jaarvergadering plaats van de Boerenleenbank. Uit de rekening en balans bleek, dat in 1936 werden ingelegd op de spaarbank [...]
300 Als bestuursleden werden herkozen de aftredende heeren W. Hendericks en H. Symkens. Als leden van den raad van Toezicht werden herkozen de heeren P. Jorissen en K. H. Mertens. [...]
- 3 jul 1937 **DE A.N.W.B. in 1936** [...] Als stemgerechtigden traden af de heeren J. H. Borgius te Leeuwarden, Jerome Mertens te Grathem en E. Goppel te Velp, terwijl [...]
- 22 okt 1937 **HOOFD LUCHTBESCHERMING.**
Door den burgemeester is tot hoofd der luchtbescherming alhier aangewezen de heer K. H. Mertens. Binnenkort zal een bijeenkomst plaats hebben, waarbij dan zal worden
310 besproken wat de bevolking te doen heeft bij eventueele luchtaanvallen.
- 13 nov 1937 **Gemeenteraad van Grathem.**
[...] In verband met het op zijn verzoek eervol verleende ontslag aan den heer F. H. Baets als hoofd der openbare lagere school te Kelpen, wordt door den raad benoemd de
315 wachtgelder de heer K. H. Mertens, uit Grathem, met ingang van 15 November a.s. Een raadslid vraagt of er mogelijkheid aanwezig was om het waarnemend hoofd der school te behouden, waarop de voorzitter antwoordt, dat men zich aan de wet te houden heeft in verband met wachtgelders en dat alleen in zeer speciale gevallen pogingen kunnen worden aangewend om i.c. het wnd. hoofd der school te behouden.
320
- 15 nov 1937 **GRATHEM. HOOFD DER SCHOOL.**
Tot hoofd der openbare lagere school te Kelpen werd met ingang van 15 November a.s. benoemd de heer Karel Hieronymus Mertens. De nieuw benoemde was voorheen
325 hoofdonderwijzer aan de Bijzondere Lagere School te Wessem.
- 9 dec 1937 **GRATHEM. LUCHTBESCHERMING.**
Woensdag na de Hoogmis vergaderde de plaatselijke organisatie van den luchtbeschermingsdienst, onder voorzitterschap van den edelachtb. heer burgemeester.

- 330 Het hoofd van de plaatselijke afdeeling de heer K. H. Mertens, zette het gemeentelijke luchtbeschermingsplan uiteen, terwijl aan diverse personen reeds instructies gegeven werden.
Verder werd er besloten tot het houden van een algemeene vergadering op nader te bepalen datum.
- 335 5 aug 1938 **EEN NIEUW RIJWIEL EN EEN NIEUWE MOTOR.**
UITVINDINGEN VAN DEN HEER JEROME MERTENS TE GRATHEM.
LE PEDAL-LENT (DE LANGZAME TRAPPER).
Minder krachtsverbruik, grotere snelheid.
(Van onze Sportredacteur).
- 340 Toen we dezer dagen door het ter zijde van den Napoleonsweg rustig mooi gelegen dorp Grathem kwamen, zagen wij daar een rijwiel op den weg, dat om de eigenaardige beweging van de pedalen onze aandacht trok. Natuurlijk waren we direct benieuwd wat dat was en we troffen het, daar de berijder - het was de bekende heer Jérôme Mertens - juist afstapte.
- 345 Wij klampten hem aan en vroegen hem: "Waar is dit rijwiel gebouwd?
Hierop ontwikkelde zich het volgende gesprek:
"Hier bij mijn buurman den smid Leo Segers, die door handige gebruikmaking van Tobin-brons de moeilijkste stukken voor mij aaneenlascht. Daar is verder gesmeed, geboord, gevijld, kortom u kunt u wel ongeveer voorstellen hoe dat gaat. Zooals het rijwiel
350 voor u staat, lijkt 't zeer eenvoudig, nietwaar, maar, er moest heel wat gedacht, gerekend, gemeten en beproefd worden, voor we dit resultaat bereikten. Mijn buurman den smid heb ik bij dit werk meermalen per dag nodig."
"Waar verkrijgt u de onderdeelen?" zoo vroegen we verder.
"Die worden van alle kanten bijeengebracht. Er zijn onderdeelen uit Herstal
355 afkomsaig, uit Saint-Etienne, maar ook van Jambroers uit Roermond. Maar het is verdrietig alles bijeen te moeten dragen, want bijna alles is anders, naven, frame, cranks, rem, sturen, enz."
"En is u tevreden over de resultaten?"
"Mijnheer, ik stel zeer hooge eischen aan mijn rijwiel. Voor eigen gebruik heb ik er
360 steeds een stuk of zes waarbij altijd een van de allernieuwste, maar over mijn eigen nieuwe constructie ben ik enthousiast."
"Maar hoe is u op de idee gekomen, een ander rijwiel te maken, dar zoozeer afwijkt van de bestaande. Er moet toch altijd een aanleiding zijn, al is ze ook nog zoo gering, om zoo diep te gaan doordenken over wijzigingen aan een machine, als het
365 rijwiel."
"U heeft gelijk, aldus de heer Mertens, er zijn inderdaad, voor een nauwkeurig waarnemend en logisch denkend mensch, eenvoudige punten om verder door te redeneeren. Die punten, zou ik u heel precies, kunnen aangeven, maar het zou wat te ver voeren, daarop hier in te gaan."
370 "En wat denkt u zal dit nieuwe rijwiel toekomst hebben?" vroegen we verder.
"Daarover denk ik niet na, ik werk voor eigen voldoening. Wat anderen, al zijn het de grootste deskundigen op dit gebied, voor critiek op deze vinding uitoefenen, weegt bij mij niet zoo zwaar als mijn eigen oordeel. U gelieve dit niet te beschouwen als een soort eigendunkelijkheid. Ik weet zeer goed, dat wij hier op ons dorp met zeer
375 beperkte hulpmiddelen moeten werken, en er zou werkelijk iets heel wat fijners gemaakt kunnen worden. En toch ben ik zeer tevreden, buitengewoon zelfs over de bereikte resultaten. Wat toekomst betreft? Wel, de meeste menschen zijn tevreden met de bestaande rijwielen. Het is hun al lang goed. Ze zullen zich niet druk maken over 't nieuwe model. Ik zal echter doorgaan met verbeteren."
380
- Ook een nieuwe motor.
Maar, mijnheer Mertens, nu nog een vraag. Ik heb gehoord dat U ook bezig is aan een nieuwen motor. Is dat zoo?
Hierop kregen we het wel eenigszins verwachte antwoord:
385 Natuurlijk laat zich zoo iets niet geheim houden, omdat het werk tamelijk omvangrijk is. Ik kan u wel zeggen dat ik aan een motor bezig ben, en ik kan u hem zelfs wel uitwendig laten zien, maar u zult het mij ten goede houden, dat ik u daarover geen verdere details kan verstrekken.
Het standpunt van den heer Mertens konden wij ten slotte niet anders dan voor de
390 volle honderd procent respecteeren.
- 6 aug 1938 **Hoe de uitvinder tot zijn vinding kwam.**
Vooraf een enkel woord over de historie van het rijwiel, tot goed begrip van hetgeen volgt over de nieuwe vinding.

395 Uit de geschiedenis van het rijwiel zijn een paar tijdstippen van groot belang. Nadat
in 1790, de tijd, dat het Ancien Regime ging afsterven, M. de Sinzac de "célérifere"
uitgedacht had, kwam er langen tijd niets nieuws. De célérifere was een houten paard,
dat tusschen de voor- en achterpooten een wiel had, zooals dit nu in voor- en
400 achtervork van de fiets zit. De célérifere werd voortbewogen door met de voeten aan
den grond af te tippen.

In 1818 ontstond door het vernuft van baron Drais de Sauerbron de besturing van den
tweewieler, in den geest zooals deze tegenwoordig nog bestaat. Maar de grootste
verbetering kwam in 1855, toen de Parijsche slotenmaker Méchaux de pedalen uitvond,
die toenmaals aan het voorwiel aangebracht werden. De beenen bleven nu van den grond
405 af en er ontstond een gelijkmatige voortbeweging. Om de snelheid op te voeren werd
het voorwiel groter gemaakt.

De eerste rijwielen waren erg zwaar. Men ging de wielen lichter maken door stalen
spaken te nemen in plaats van houten, later Angentspaken, toen holle stalen velgen,
dan stalen buizen voor het raam en in 1884 kwam de "versnelling." In 1885 was het nog
410 steeds voorwielaandrijving. In 1886 zag men voor het eerst machines waarbij door een
ketting het achterwiel aangedreven werd en daarna ging het gebruik van het rijwiel
met reuzensprongen vooruit. In 1888 ontstond de tegenwoordige vorm van het frame, in
1890 balhoofd op kogellagers. De massieve gummi-banden dateeren van 1885 en werden in
1889 vervangen door holle, en daarna kwam Dunlop met de fameuze "luchtbanden," die
415 zich zelfs tot nu toe konden handhaven.

Toen het rijwiel zoover klaars was, wierp de industrie zich erop en was het met de
verbeteringen afgeloopen. De geschiedenis van het rijwiel kan omstreeks 1900
afgesloten worden. Na dien tijd kwam er nagenoeg geen bijzonder nieuws meer en een
fiets uit 1900 zou nu nog een heel goed figuur kunnen maken.

420 Enkele pogingen werden gedaan om iets beters te vinden zooals het Svea, het Jaray-
rijwiel en den laatsten tijd "le velo horizontal."

Wat de uitvinder deed.

425 De heer Mertens, verwoed aanhanger van rijwielsport (niet rensport) groote waardering
hebben voor de beweging in de buitenlucht en beseffend dat een goed rijwiel een zegen
is voor zijn gebruiker, heeft zich toegelegd op bestudeering van de mogelijkheid tot
verbetering van het rijwiel en is logisch denkend tot
de volgende conclusie
gekomen.

430 Twee wielen en een raam blijven noodig, evenals de mechanische inrichting, waardoor
het drijfwiel meer omwentelingen maakt door de trapas. De versnelling kan plaats
hebben door tandwielen, door tandwielen met ketting of door een poelie en trekkabel.
Maar het essentieele gedeelte van het mechanisme, de cranks met de pedalen, waardoor
de heen- en weergaande beweging der beenen omgezet wordt in een ronddraaiende kan nog
435 verbeterd worden. het rendement voor dit mechanisme is zeer laag, daar de beenen
allerminst geschikt zijn voor een ronddraaiende beweging. De armen kunnen dit beter,
daar ze den cirkel overal kunnen volgen zonder ergens een dood punt te veroorzaken.
Ieder wielrijder kent de doode punten in de krukbeweging en de minst handige
wielrijders zullen nooit aantrappen met de pedalen onder of boven, daar in dezen
440 stilstand geen mogelijkheid bestaat tot het verrichten van arbeid, daar er geen
hefboomarm voor de kracht aanwezig is; het moment is nul

Bij het nieuwe rijwiel.

445 dat hier besproken wordt, *bestaat geen dood punt in het kruksysteem*. Dit is op de
volgende wijze verkregen: In plaats van lange cranks zijn een paar korte aangebracht.
In plaats van trappers bevinden zich aan het einde dezer cranks ringkogellagers,
voorzien van een paar flensjes. Hefboomen, die hun steunpunt hebben achter de trapas
en welker vooreinde in een grooten cirkelboog op - en af beweegt, dienen om de trapas
te doen draaien. De verhoudingen der lengten van de hefboomarmen, in verband met de
450 lengte der cranks is zoodanig gekozen, **dat er een beweging ontstaat welke rythme en
amplitudo** het gunstigste uitkomt voor de lengte en de gymnastische beweging.

De voeten verplaatsen zich niet langs een volledigen cirkel van 18 c.m. straal, maar
slechts over een cirkelboog van 75 gr. en van 36 cm. straal, zoodat de afgelegde baan
veel meer nadert tot een rechte lijn en men bij de berekening steeds mag tellen met
455 een kracht werkende om de de volle lengte van den hefboom-arm.

Door deze eenvoudige constructie is een rijwiel ontstaan, met geheel andere
karakteristieken dan het gewone rijwiel. Het is wel de moeite waard om hierop wat
dieper in te gaan.

460 Wanneer bij een gewoon rijwiel de cranks verkeerd staan, bevinden zij zich in het
punt, dat in de techniek met "dood" punt wordt aangeduid en er kan, als is de kracht

ook nog zoo groot geen arbeid verricht worden. Zoo komt op een aangewezen omwenteling der trapas, twee keer een periode, dat arbeid mogelijk is. De versnelling bij een gewoon rijwiel moet nu zoodanig gekozen zijn, dat de intervallen waarvan geen arbeid mogelijk is, niet te lang duren. In 't algemeen wordt een versnelling van ruim 5
465 meter genomen.

Het nieuwe systeem.

Bij het nieuwe systeem stellen we voor een oogenblik ook de cranks verticaal, dan zal blijken, dat niet op een maar op beide cranks arbeid geleverd wordt en wel door
470 middel van lange hefboomen. Beredeneering, meting en de praktijk hebben bewezen, dat, waar bij het oude systeem het doode punt optrad, het nieuwe een grootere arbeidsprestatie mogelijk maakt dan bij het oude in den maximumstand met de cranks horizontaal. **Een dood punt zal men bij het nieuwe systeem vergeefs zoeken.**

Van de 360 gr. wordt over 270 gr. arbeid verricht. De omhoog-beweging geschiedt snel,
475 zoodat elk been kort na het beëindigen van den arbeidsslag weer klaar is voor de nieuwe neerwaartsche beweging.

De beenbewegingen zijn dus voor op en neerbewegingen heel ongelijk, maar aan het rythme is men gauw gewend, daar het veel lijkt op gaan, trappen klimmen, zwemmen, roeien: de negatieve beweging snel, de positieve langzaam.

480 Verdere theoretische berekeningen zullen we den lezer besparen en direct afgaan op de resultaten;

de versnelling kan en moet veel hoger zijn, 10 M. is de meest geschikte (vóór 52, achter 11, bij wielen van 28.)

Men trapt heel langzaam en komt toch flink vooruit.

485 30 Trapasomwentelingen per minuut geeft reeds een snelheid van 60 x 30 x 10 M. = 18 K.M. per uur. **30 K.M. per uur is goed te bereiken.**

De berijder moet verder voorwaarts zitten. Dat heeft drie secundaire gevolgen:

1e. hij voelt minder schokken,

2e. er is veel meer plaats voor bagage,

490 3e. het is mogelijk een rijwiel van gewone lengte als tandem te bouwen, die evengoed door één persoon alleen bereden kan worden.

De tandem-accessoires laten zich snel verwijderen, zoo'n tandem is lichter (gewicht ± 25 Kg.) beter handelbaar en loopt lichter.

495 Het nieuwe kruksysteem biedt nog veel meer mogelijkheden o.a. voor drie- en vierwieler, voor invalieden en vele andere gevallen buiten het rijwiel liggend.

We willen het hierbij laten en thans een enkel woordje zeggen over den uitvinder

500 zelf. D heer Jérôme Mertens die 57 jaar oud is, staat aan het hoofd der school te Kelpen, waarheen hij zich zomer en winter dag in dag uit per rijwiel, in den laatsten tijd, op zijn nieuwe vinding, begeeft. Vroeger had het automobilisme vooral zijn aandacht en jarenlang was hij redacteur van "Auto Leven," "De Auto." "Het Motorrijwiel." "De Kampioen" etc. waarin zijn leidinggevende artikelen in binnen- en buitenland algemeen de aandacht trokken. Zijn deskundig oordeel was "maszgebend," hij was en is nog steeds een motordeskundige bij uitstek.

505 Tengevolge van een auto-ongeluk op den Napoleonsweg, waarbij hij er wonder boven wonder nog betrekkelijk goed afkwam, ging zijn volle aandacht van de auto over op het rijwiel en bestudeerde hij de rhythmische beweging van dit vervoermiddel.

510 Rust kent de heer Mertens niet en zijn enige ontspanning bestaat in de bestudeering van alle mogelijke technische problemen. heeft hij een idee, dan wordt dit onmiddellijk in een teekening vastgelegd en later verder uitgewerkt, zoodat men in de studeerkamer van den uitvinder stapels teekening vindt, welke vandaag of morgen nader uitgewerkt en aan de praktijk getoetst zullen worden.

515 Reeds vroeg in den morgen is de heer Mertens in zijn werkplaats aan den arbeid, waar men thans op de groote groene poorten allerlei teekeningen en berekeningen met krijt ziet uitgewerkt.

Rusteloos is deze man bezig dag en nacht, dat is zijn ontspanning na zijn arbeid als hoofd van de school in Kelpen.

520 Toen dezer dagen hem iemand de vraag stelde, naar welke badplaats hij zich nu in de vacantie begaf, antwoordde hij met een karakteristieken glimlach: "ik ga naar de badplaats Grathem".

Het is een sympathieke man, een rondborstige kerel, met een goed hart, de eenvoud in persoon en wars van alle ijdelheid en reclamemakerij.

525 Wat hij doet, doet hij uit tijdverdrijf en nooit of te nimmer is er een gedachte aan winstbejag of naammakerij bij hem opgekomen. Wie dat denkt, kent Jérôme Mertens niet.

En niet alleen dat zijn vindingrijke geest, zich enkel op rijwiel- of motorgebied

beweegt, allerminst.

530 Zoo heeft hij 20 jaar geleden reeds het eerste stalen meubel vervaardigd nl. een stoel, vervaardigd uit een paar oude uitlaatpijpen en als bekleding een stuk doek van een autokap genomen.

Zoo is hij steeds bezig, steeds prakkezeerend, steeds zoekend, maar daarbij altijd vriendelijk en voorkomend, behulpzaam in alle opzichten voor wie een beroep op hem doet.

Dat is Jérôme Mertens, de groote uitvinder van het kleine Grathem.

535 Laten we hopen, dat hij en zijn onafscheidelijke medewerker, de smid, in zijn pogen in alle opzichten succesvol mogen zijn, vooral ook wat zijn motor betreft.

29 okt 1938 **DE NIEUWSTE VINDING OP RIJWIELGEBIED.**

DE FIETS VAN DEN HEER JEROME MERTENS.

540 De constructie.

In ons nummer van 6 Augustus l.l. publiceerden wij het een en ander over een nieuw rijwiel, uitgevonden door den heer Jérôme Mertens te Grathem.

545 We verwachtten toen wel, dat dit onderwerp veler belangstelling zou wekken, en inderdaad is ons zooveel om inlichtingen gevraagd, dat wij ons opnieuw met den sympathieken en bescheiden uitvinder in verbinding hebben gesteld, ter verkrijging van nadere gegevens omtrent de constructie van dit rijwiel.

We reproduceeren hierbij een afbeelding van het enkelvoudige rijwiel, waarop de constructieve details der trapbeweging beter zichtbaar zijn, dan op het destijds afgebeelde rijwiel voor twee personen.

550 Zooals men ziet is het frame anders gebouwd dan wij gewoon zijn.

Het voortandwiel is zeer groot en telt hier niet minder dan 60 tanden, terwijl op de achternaaf gemonteerd zijn 15, 13 en 11 tanden, hetgeen versnellingen geeft van 8.64 M., 10 M. en 11.80 M. Dergelijke versnellingen op een rijwiel voor toerisme hebben zeker nooit bestaan. Door een dérailleur kunnen deze versnellingen tijdens het rijden

555 ingeschakeld worden.

Met het hier afgebeelde rijwiel zijn reeds verscheidene duizenden kilometers afgelegd en de groote voordeelen worden hoe langer hoe meer gevoeld door den berijder: **veel minder** inspanning, vooral bij lange tochten, afwezigheid van zadelpijn, zelfs op een ongeveer zadel ruime plaats voor bagage.

560

Nog slechts een proef.

Dit eerste een eenig rijwiel is nog maar een proef en is in alle deelen min of meer primitief uitgevoerd, en toch geeft het uitstekende resultaten.

565 Er laten zich echter nog allerlei verbeteringen aanbrengen en zelfs is het mogelijk geheel andere constructies te bouwen door toepassing van deze trapbeweging. Daarvan hooren we later nog wel.

Op de vraag of dit nieuwe beginsel ook zijn invloed zal uitoefenen op de wedstrijden, kan het antwoord luiden, dat, indien de prestaties van de toerrijwielen stijgen, eveneens de prestaties der renners zullen stijgen door gerbuikmaking van de nieuwe trapmechaniek. Doch daarvoor moet eerst geoefend worden, omdat de beweging, zoo

570

geheel anders is. We hopen met deze toelichting en vooral met de nieuwe foto aan veler verlangen om nadere inlichtingen voldaan te hebben.

575 Terloops kunnen we nog mededeelen dat ook aan de nieuwe vinding op motorgebied voorspoedig wordt gewerkt. Te zijner tijd zullen we onze lezers ook hierover uitvoerig inlichten.

5 nov 1938 **GRATHEM. LUCHTBESCHERMING.**

580 Aan den heer K. H. Mertens alhier werd eervol ontslag verleend als hoofd van den luchtbeschermingsdienst. Thans is hiervoor aangewezen de edelachtb. heer Mr. J. Spuisers, burgemeester.

5 jan 1939 GRATHEM. 12½-Jarig bestaansfeest der Jonge Boeren.

Bij een koperen feest.

585 Het was in het jaar 1926, toen onder de goede zorgen van den ZeerEerw. heer pastoor H. Jaspers, de oprichting tot stand kwam van eene vereeniging van Jonge Boeren. Alle begin is moeilijk en zoo was het inderdaad ook hier het geval. Deze waren evenwel spoedig overwonnen en aanstonds kwam een bestuur tot stand, dat als volgt was samengesteld: H. Jaspers, pastoor, Geestelijk Adviseur; G. Schreurs, secretaris; W. Winkelmolen, lid, terwijl de heer H. Corsten als lid van de plaatselijke afd. van den

590 L.L.T.B. was toegewezen. Opgericht werd een vakbibliotheek en men ging over tot het organiseeren van praatavonden. Er werden proefvelden aangelegd en met succes, want op

de tentoonstelling te Venlo werd de eerste prijs behaald. De secretaris nam ontslag
en tot opvolger werd aangesteld de heer Jos. Hermans, die sinds dien tijd
595 onafgebroken het secretariaat waarneemt. Financiëel stond de vereeniging er best voor
en de kas wees een saldo aan f 120.
Daar in 1927 de ZeerEerw. heer pastoor Jaspers benoemd werd tot deken te Helden, werd
als Geestelijk Adviseur aangewezen de toenmalige kapelaan de WelEerw. heer Frissen.
Aan de Jonge Boerendag te Weert en Roermond werd met bijna alle leden deelgenomen.
600 In 1928 namen afscheid van de vereeniging als bestuursleden de heeren J. Bonten en G.
Schreurs. Hiervoor werden gekozen de heeren Th. Vestjens en Jac. van As. Het
voorzitterschap kwam in handen van den heer Jac. van As. Gegeven werden een cursus
over Motorkennis door den heer K. H. Mertens te Grathem met 26 deelnemers; een cursus
over Rundveekennis door veearts Driessen [...]
605